

Саницька А.О., Ташак М.С. (Україна, Львів)

РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ

Сучасна екологічна ситуація актуалізує проблему існування людства. Вирішення цієї проблеми можливе за умови виходу з екологічної кризи двома тісно взаємодіючими шляхами: техніко-технологічним та світоглядно-соціальним. Адже екологічно орієнтована економіка працює лише у суспільстві з високим рівнем екологічної культури.

Підґрунтям для екологічної культури є екологічна свідомість, а ядром останньої є екологічні знання. Таким чином, для подолання екологічної кризи необхідна трансформація екологічної свідомості шляхом формування екологічних знань згідно парадигми гуманістичного ставлення до природного середовища. Це означає, що на новий якісний рівень має бути поставлена екологічна освіта.

Значимість екологічної свідомості у структурі суспільної свідомості підтверджується рекомендаціями науковців розглядати відомі у сучасній науці інші форми свідомості через її призму. Так, наприклад, економічна свідомість повинна виступати гарантом балансу між діяльністю людей і якісним станом довкілля, правова – сприяти глибокому осмисленню прав і обов'язків людини по відношенню до природного середовища, наукова – орієнтувати мислення на формування у ньому цілісної концепції охорони і раціонального природокористування.

Як зазначалось вище, у процесі формування екологічної свідомості основою є екологічні знання. Вся багаторівнева вітчизняна освіта повинна бути екологічною.

На сучасному етапі особливо значимою є екологізація вищої освіти, причому екологічні знання мають стати засадничими для майбутніх фахівців за усіма напрямками підготовки, спеціальностями та спеціалізаціями, зокрема, як технічними, економічними, так і гуманітарними. Опанування будь-якої професії повинно спиратись на пріоритетну роль екологічних знань і відповідних умінь, що дозволить майбутнім природокористувачам прогнозувати наслідки професійної діяльності.

Законодавство України про освіту декларує необхідність дієвості Концепції екологічної освіти вже сьогодні. Однак, як показують соціологічні дослідження, що проводяться з метою з'ясування думок та оцінок студентської молоді щодо вирішення екологічних проблем, які пов'язані з актуальними проблемами сучасності, її обізнаність з екологічною проблематикою є фрагментарною, недиференційованою. Студенти краще орієнтуються в глобальних екологічних проблемах, ніж у регіональних, причому, більшість із них вважають себе непричетними до вирішення проблем довкілля. Це вказує на недостатність систематизації екологічних знань та їх засвоєння, недосконалість методів та форм навчання, що сприяють перетворенню екологічних знань в екологічні переконання.

Освіта не повинна зупинятися на стадії простої поінформованості, а виходити на складні і проблематичні процеси навчання, що сприятимуть формуванню у студентів мотиваційно-ціннісних і поведінково-діяльнісних складових екологічної свідомості і поведінки. Це зумовлює необхідність впровадження у навчальний процес інноваційних технологій навчання, зокрема таких як: системно-екологічні дослідження; вирішення проблемних завдань шляхом пошуку, аналізу та узагальнення інформації під час навчального заняття; інтерактивні методи (мозковий штурм, вивчення конкретних ситуацій, обговорення критичного явища, групова дискусія, рольова гра, імітація, семінар, групові проекти та ін.); інформаційно-комп'ютерні технології супроводу навчальних занять; залучення студентів до громадського екологічного руху, активної участі у різноманітних природоохоронних заходах та ін. Завдяки особистісно-орієнтованому спрямуванню більшості інтерактивних технологій саме студенти виступають джерелом інформації, носіями екологічних норм і вимог, причому останні сприймаються як їх власний вибір і рішення, що є значно потужнішим стимулом, ніж зовнішнє примушування.

Такі форми роботи дають можливість вийти за межі навчальної програми, доповнити знання, уміння, досвід студентів та передбачають вибір і прийняття рішень, аналіз і оцінку ситуацій, сприяючи формуванню екологічної свідомості, а, отже, екологічно доцільної поведінки.

Таким чином, практична діяльність є засобом перевірки рівня екологічної свідомості як основи екологічної культури, що є показником уміння реалізувати екологічні знання на практиці. Тому екологізації освіти слід надати пріоритетного значення.